

ΠΑΡΑΔΟΞΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

Οι Ρώσοι διακρίνονται διὰ τὰς παραδόξους θρησκευτικές αἱρέσεις των. Ἀλλὰ παραδοξότεραι εἶνε, ἡ τῶν Φυγάδων, τῶν Ἀκρωτηριαστῶν, τῶν Βωθῶν καὶ τῶν Πηδηκτῶν. Ἀπὸ τὰ ὀνόματά των ἐννοεῖ τις τὰ συστήματά των. Ὁ Ρώσος περιηγητὴς Τσάκνυ παρέστη εἰς μίαν τῶν δοξολογιῶν των, καὶ ἰδοὺ πῶς τὴν περιγράφει: «Κάμνουν εὐρύτατον κύκλον οἱ ἄνδρες, ἄλλον δὲ συγκεντρικὸν κύκλον περὶ αὐτοὺς αἱ γυναῖκες. Στρέφονται αἱ μὲν, στρέφονται καὶ οἱ δὲ, ἀλλὰ ἀντιστρόφως· οἱ ἄνδρες πρὸς ἀνατολάς, τὰ θῆλα πρὸς δυσμάς. Καὶ ἐνῶ στρέφονται, κτυπῶσι τοὺς πόδας των ρυθμικῶς. Καὶ ὅσῳ ὁ παράδοξος χορὸς ἐξακολουθεῖ, τόσῳ ἡ κίνησις τῶν χορευτῶν ἐπιταχύνεται, τόσῳ δὲ ἄρχονται ἄνδρες καὶ γυναῖκες βαθύτατα καὶ ἀπαρηγόρητα ἀναστενάζοντες.

Αἴφνης λύνονται οἱ κύκλοι· ἕκαστος στρέφεται περὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἄξονα· οἱ ἄνδρες δεξιᾶ· αἱ γυναῖκες ἀριστερᾶ· ἀλλὰ μετὰ τὴν ταχύτητος, ὥστε ἡ μορφή των, τὰ μέλη, καθίζανται ἀδιόρατα καὶ δυσδιάκριτα. Ἀληθεῖς οὐοῦραι. Εἰς τὸ δεύτερον τοῦτο στάδιον τοῦ χοροῦ, εἰς τὸν δεύτερον αὐτὸν τετράχορον ἢ μουσικὴ τῶν ἀναστεναγμῶν λαμβάνει βαγγερικὰς διαστάσεις. Καὶ τότε ἄρχεται τρίτη φιγούρα, ἐν τῇ κορυφῶσθαι τὴν ἐξαψιν καὶ ἐν τῇ ἐξάπτεισθαι τὴν θεοληψίαν.

Οἱ μονήρεις κύκλοι καὶ αὖθις λύνονται· ἄρχονται δὲ τότε γυμνάσιον φρενήρη δρόμου· αἱ γυναῖκες δικην Μαινάδων, οἱ ἄνδρες ἐκθεβακχευμένοι τρέχουν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὃ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, καταδιώκονται, διαγκωνίζονται, διολισθαίνουσι, πίπτουσι, ἐγείρονται, λειποθυμοῦσι, συνέρχονται καὶ . . . φέρετέ μᾶς τὰ ἴδια.

Ὅτε ἀκούεται μία φωνή:

— Ἐρχεται! Ἐρχεται! Τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἔρχεται!

Καὶ τότε ἄρχεται τετάρτη πράξις μελοδραματικωτέρα, πανδαιμονιωτέρα. Ἐκαστος θεωρεῖ ἐαυτὸν ἐμπλησθέντα τοῦ ἐπιφοιτήσαντος ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἄρχονται ὅλοι ὁμοῦ, καὶ ἕκαστος ἴδια, προφητεύοντες, ψάλλοντες, συρίζοντες, στίχοις ἀπαγγέλλοντες, κραυγάζοντες, ἰαχούντες. Θόρυβος σατανικός, μουσικὴ πανδαιμονία.

Πλὴν τῶν αἱρέσεων αὐτῶν, περίεργος αἴρεσις εἶνε ἡ τῶν Εὐνούχων τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, καὶ ἄλλη ἡ τῶν θρησκευτικῶν Μηδενιστῶν, οἵτινες ἐν τῇ κορυφῶσει τῆς θρησκομανίας των, ρίπτονται εἰς τὰς φλόγας καὶ . . . μηδενίζονται.

Ποτέ! Λέξις ἣτις δὲν σημαίνει τίποτε.

Ἐκείνη ἣτις λέγει: ποτέ! δὲν ζεῦρει τί λέγει καὶ νὰ μᾶς συμπαθή!

Ἐπίοτε ποτέ! σημαίνει: πάντοτε!

*

Τὸ κάκωμα εἶνε προπαρασκευὴ μιᾶς εὐχαρίστου ὄρας· τῆς συμφιλιώσεως.

Ο ΔΑΡΒΙΝΙΣΜΟΣ

ΕΝ Τῇ ΠΟΙΗΣΕΙ ΚΑΙ Τῷ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΙ

Μαίρη Ρόβινσον

Πρὸς τί νὰ κλείωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ βύωμεν τὰ ὄτα; Τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλλιτέχνου καὶ τοῦ ποιητοῦ, αἰφνιδίως εὐρυθνή, ἀποκαλύπτει ἤδη ἐκτάσεις νέας. Πηγαὶ ἐμπνεύσεως καταφαίνονται ἀπανταχόθεν. Ἡ ἐπιστήμη μετέβαλε τὸ πρῶτον τοῦ κόσμου. Συμβαίνει σήμερον ἐν ταῖς ἀνωτάταις σφαιραῖς τῆς νήσεως, καὶ τὸ ὅποιον ἀναμνησθεὶς ἡμῖν τοὺς χρόνους, καθ' οὓς τὰ πνεύματα, ἐλευθερωθέντα παρὰ τοῦ μεγάλου Ἐπικούρου, ἠσθάνθησαν ἐνθουσιασμόν ἀνάμικτον πρὸς ἀνησυχίαν. «Εἰς ἄνθρωπος γεννηθεὶς ἐν Ἑλλάδι, ἔθραυσε τὴν στενὴν ζώνην τῆς φύσεως· τὸ θριαμβεῦον πνεῦμά του, ἐξωτῶν ὄριον τοῦ κόσμου, διέτρξε μὲ βήματα γίγαντος τὰ πεδία τοῦ ἀπείρου, καὶ θριαμβεῦον ἐπανῆλθεν ὅπως εἶπη εἰς τοὺς ἀνθρώπους τί δύναται ἡ δὲν δύναται νὰ γεννηθῆ, καὶ πῶς ἡ δύναμις τῶν σωμάτων τελειοῦται, διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν οὐσίας. Ἐκτοτε ἡ δεισιδαιμονία κατεπατήθη καὶ ἡ νίκη ἡμῶν μᾶς ἐξίσωσε πρὸς τοὺς θεοὺς.»

Οὕτως ὠμίλει ὁ Λουκρήτιος, μετὰ γενναίας προθυμίας, ἣτις καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μᾶς ἀκόμη θὰ εὕρισκε θέμα ἄξιον πρὸς ἐπασχόλησιν.

Ὁ νεώτερος κόσμος ἔχει τὸν Ἐπίκουρόν του. Ὁ Δαρβίνος μᾶς ἔφερε νέαν ἀποκάλυψιν τῆς φύσεως. Εἶνε ὁ ἡμέτερος μυσταγωγός, ὁ ἡμέτερος προφήτης. Εἴτε τὸ ἠθέλησεν, εἴτε μὴ, σήμερον ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ τοῦ γονίμου, ἐξέρχονται ἰδέαι νέαι, νέα φιλοσοφία, νέα ἠθικὴ, αἰσθημάτων, ποίησις. Εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ τῶν ὁμμάτων τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός θὰ βλέπωμεν τὴν οἰκουμένην.

Πόσον θὰ διαρκέσῃ τὸ δαρβινικὸν δόγμα, οὐδεὶς δύναται νὰ προείπῃ. Τὰ ἐπιστημονικὰ δόγματα προσομοιάζουσιν, ὡς πρὸς τὴν παρακμὴν, τὰ δόγματα τὰ θρησκευτικά. Δὲν δύναται νὰ διαρκέσωσιν αἰώνως, διότι δὲν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόλυτον. Ἡ ἀλήθεια αὐτῶν εἶνε προσωρινὴ καὶ ἐφήμερος. Δὲν εἶναι ἀληθεῖς, εἰμὴ διὰ μίαν στιγμὴν τοῦ χρόνου, κατὰ μίαν μικρὰν περίοδον τοῦ ἀπείρου. Ἡ ἐπιστήμη τοῦ Δαρβίνου δὲν θὰ εἶνε ἀναμφιβόλως μᾶλλον αἰώνιος ἢ ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἐπικούρου. Ἀλλὰ μὲ τί θὰ ἐτρέφετο τὸ πνεῦμα, ἐὰν δὲν ἔξῃ χρόνον τινὰ σχετικόν; Ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως ἐπιβάλλεται εἰς τὰς συγχρόνους ψυχάς, δεσπόζει αὐτῶν καὶ οὐ μόνον ταῖς ὑπαγορεύει καθαρὰς ἐννοίας, ἀλλὰ τροποποιεῖ καὶ τὰς προλήψεις των, τὰ πλαστικὰ ὄνειροπολήματά των, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἐνστικτὰ των.

Εἰς μόνος ἄνθρωπος κατώρθωσε λοιπὸν τσαῦτα; Εἰς μόνος ἄνθρωπος ἐκ νέου μᾶς ἐδημιούργησεν; Εἰς μόνος ἄνθρωπος διέπλεσε γενεάς; Οὐχί, ἀναμφιβόλως. Ὁ δαρβινισμὸς δὲν εἶνε ἄλλο, εἰμὴ τὸ τέλος, εἰς ὃ καταλήγουσι πᾶσαι αἱ νεώτεραι ἐπιστῆμαι. Χιλιάδες διανοιῶν συνετέλεσαν εἰς αὐτόν. Ἀπερρόφησε τὰς παρμεγέθεις ἐργασίας τῶν Λεμάρκ καὶ τῶν Ζο-